



ТРИЗУБНИК - REVUE HEBDOMADAIRE - **TRIDENT**
UKRAINIENNE

Число 34 (538) Рік вид. XII 4 жовтня 1936 р. Ціна 1 фр. 50. Prix 1 fr. 50



В четвер 24 вересня 1936 року о 11 год. в шпиталю
Бусіко в Парижі після короткої хвороби помер

Борис ЛАЗАРЕВСЬКИЙ

про що з невимовним жалем сповіщає брат його.

З нагоди наглої смерти

Бориса ЛАЗАРЕВСЬКОГО

давнього співробітника «Тризуба»

що наступила в четвер 21 вересня 1936 року о 11
год. в Парижі редакція «Тризуба» з жалем пові-
домляє про це всіх читальників і прихильників
«Тризуба» та складає на цьому місці вислови гли-
бокого жалю його родичам.

Похорон відбувся в Парижі в понеділок 28 вересня
1936 року на кладовищі Тіе.

Париж, неділя, 4 жовтня 1936 року

Міжнародна ситуація набірає все більшої складності і напруженості. Ніхто не знає, що принесе цивілізованому світові завтрашній день. Чим далі, то все більше осамітнено, все менш переконуюче лунають голоси окремих європейських оптимістів, здебільшого з категорії тих, що їх до оптимізму зобов'язує їхнє урядове і громадське становище. Примара війни стоїть перед Європою. Не лише війни між поодинокими державами. В цілому ряді країн є цілком актуальною небезпекою внутрішньої громадянської війни. Ніхто сьогодні з цілковитою певністю не може сказати, що ті події, які тепер нищать Іспанію, не знайдуть свого повторення в якійсь іншій європейській країні.

В моменти такого загального непокою, як теперішній, наша думка з особливою напруженістю й упертістю раз-у-раз звертається все до тої самої справи, що становить цілий зміст нашого життя, нашої праці, наших надій, справи визволення української нації, відбудови української державності.

Не хочемо й не будемо йти слідами казюнного оптимізму і твердити, що наші національно-державні перспективи в сучасних міжнародних і наших національних обставинах укладаються на прочуд добре. Здаємо собі справу з цілою складністю справи відбудови нашої державності, як проблеми міжнародного порядку. Цілком свідомі ми тих помилок і недотягнень, які існували і існують в нашій національній праці на всіх ділянках нашого життя.

Проте все таки думаємо ми, що, коли оцінювати наші можливості в теперішній час, беручи до уваги всі події і факти нашого національного життя за період від упадку нашої державності аж по сьогоднішній день треба прийти до висновку, що поважні шанси на реалізацію наших національно-державних завдань існують. Багато змінилося в світі за ті майже двадцять років, перед якими розпочали ми в широкому масштабі боротьбу за національну державу. Стало за цей час для дуже багатьох ясним те, що раніше викликало сумніви і скептицизм. Виявилася з повною очевидністю та стихійна, непереможна сила національного принципу, який лежав і лежить в основі нашої визвольної боротьби. Виявилася, що не існує ні тих державних, ні міждержавних

сил, які б могли б розбуджену націю стримати в стані поневолення, тим паче її асимілювати. Биявилося, що національний принцип є та єдина творча стихійна сила, яка може опанувати і підпорядкувати ті руйнуючі і розкладові течії, які виникли в післявоєнній Європі. Легковаження національних рухів перед війною було поширеним і звичайним явищем. Тепер на це собі позоволити не може ні один відповідальний політик і громадський діяч.

Разом з тим період після упадку нашої державности, може більше яскраво, як який інший, виявив ті колосальні стихійні сили, які криє українська нація в глибинах народніх. При пануванню совітського режиму, який осяг рекорду в своїх методах підпорядкування населення, весь час не припинялася і не припиняється уперта систематична боротьба нації проти національного і соціального поневолення. Ця боротьба міняє свої форми і методи із зміною обставин, але не припинялася і не припиняється. Та маса жертв, що їх понесли нація, тисячі і тисячі тих, які загинули від кулі, які конають в совітських тюрмах і концентраційних таборах — чи не свідчать вони про ті величезні сили, що ними розпоряджає національна стихія. А ті факти, що ті українці, які ставали на шлях співробітництва з совітською владою, систематично опиняються в таборі ухильників — чи не вказують вони на велику силу і впливи розбудженої національної стихії.

Ми маємо шанси. Маємо підстави сподіватися, що в періоді рішачючих подій перед очима Європи, яку факти примусили зрозуміти значіння національного принципу, виявить українська нація свої стихійні сили з тою степеню активности і упертости, якої слід сподіватися від 40 мільйонного народу. Треба лише, щоби ми були на той час готові. Треба лише, щоби ми доцільно всі сили використали і не допустили до їх марнування і втрати.

* * *

В Парижі в четвер 24 вересня 1936 року помер Борис Лазаревський, співробітник «Тризуба», давній український письменник, автор відомих і знаних нашим читачам «Шматочків минулого».

Помер раптово, самотнє, так, як і жив останніми часами,

далеко від своєї родини. Поховано його було українськими організаціями біля Парижа, в понеділок 28 вересня по українському звичаю.

Помер небіжчик, забравши з собою в могилу оту всю епоху,



Борис Лазаревський

якою жив і яка для нас є лише спогадами далекого минулого, що ніколи не вернеться. Виросши від старого українського пня, — родини Лазаревських — в українській традиції семидесятих

років минулого століття, в тій родині, яка дихала живими спогадами і пам'ятками про Гоголя та Шевченка, — Борис Лазаревський проростав через гущу російського режиму і культури, заховавши в собі все те, що від родини і традиції отримав.

І він, як отой полтавський явір, оспіваний народньою піснею, що вирісши над водою, на схилі свого віку, як нахилився, під вагою років, то черпнув своїм старечим гиллям оту воду, яка впоювала його коріння, і ніби пізнав себе самого і навернувся рішуче до визвольного українського руху, Повернувся Борис Лазаревський до свого корня, і талант свій приніс на користь землі своєї рідної. Кожному читачеві відомі його «Шматочки минулого», сторінки життя тої давньої України, такої сояшної і милої, такої привабливої і уюханої. Бо була для Бориса Лазаревського ота далека Україна, символом краси і сонця, синтезом естетичного почуття й замилювання, джерелом його творчости взагалі і лише вона, — ота Прекрасна Дама — ота далека Принцеса — підтримувала його зір, що вже слабнув, керувала його пером, що чим далі то більше дріжало в його старечій руці.

З ним одійшла од нас і ціла епоха тої золотої України, яка не знала тоді ні крові, ні гарматніх громів, ні рострілів, ні жахів большевицького панування. Та Україна, що не знала ще ні Крут, ні Базару, ні масового голоду, ні масових переслідувань..

Наші історики мистецтва пізніше знайдуть місце Борисові Лазаревському серед нашого Парнасу і одмітять значіння його та ролю.

Поховали його під Парижем, з яким так зв'язаний був покійний і своєю творчістю і своїми звичками. Най буде легкою Покійному чужа земля!

Складаємо на цьому місці братові покійного та родичам його вислови глибокого жалю.

ПОЛІТИЧНА ОСВІТА І УКРАЇНСЬКА ЕМІГРАЦІЯ

Перед кількома тижнями нами було видруковано повідомлення з Подєбрад про утворення про відомому Українському Технично-Господарському Інституті Високої Школи Політичних наук. Засновання цієї школи є дуже важним фактом не тільки в житті нашої еміграції, але і в житті всього українського народу. Повсталa національна висока школа,

яка, як сказано було в короткому повідомленню, ставить своїм завданням підготовляти фахових працівників на громадські і політичні політа в цариці журналістики.

Таким чином і у нас справа політичної, журналістичної та культурно-громадської роботи стає на науковий ґрунт, де буде провадитись фахова підготовка робітників для праці в цих галузях. Подібні школи існують по всіх культурних державах Західної Європи та передових країнах Америки. Там в журналістиці, в політиці, на культурно-громадській роботі працює в більшості фахово підготовлений елемент. Лише у завідсталих країнах фахманами в цих ділянках є переважно люде без належної освіти. І це не дивно — де немає фахових сил, мусять ставати до діла нефаховці. Так було і у нас в часи дореволюційні і в часи державности, той зараз так є. Цілком зрозуміло, що інакше й бути не могло, бо своїх національних шкіл спеціально в цій галузі ми доси не мали, як що не рахувати почасті споріднених з цією ділянкою освіти таких шкіл, як економічний факультет Подєбрядської Господарської Академії, чи тепер економічний відділ Технично-Господарського Інституту та Празький Український Університет. До чужих же Високих Шкіл Політичних наук та журналістики українці попадали і попадають дуже мало. Немає чого багато говорити про те, що утворення Української Високої Школи Політичних Наук давно вже стало пекучою потребою нашого суспільно-національного життя. Ми потребуємо з теоретичною високошкільною підготовкою солідних фахових діячів в політиці, журналістиці, на полі культурно-громадської діяльності. Потребуємо їх в однаковій мірі як на рідних українських землях так і на еміграції.

Що-до політичної освіти українських емігрантів, то еміграційне життя ставить особливі вимоги. Ці вимоги впливають з національних завдань еміграції, незалежно від того чи вона є політична чи економічна.

Наша еміграція живе своїм національним культурно-громадським життям. Форми цього життя є різноманітні, але організаційні принципи в своїй основі всюди будуть однакові. Потрібне вміле керівництво, творча ініціатива і доцільна плановість. Працюється з людьми і для людей, отже, треба знати людську душу, людські інтереси, треба творити суспільно-національного духа, треба в громадській праці організувати одиниці для спільного національного чину і спільної мети. Тому загальна національна і фахова освіта культурно-громадського діяча-емігранта має бути на належній висоті. Такий діяч мусить бути політично і національно освічений та добре розуміти техніку громадської праці. Він цього залежить успіх всієї роботи, спрямованої на витворення серед еміграції організованих національних сил для боротьби за осягнення визвольно-державних ідеалів України.

Еміграція творить і мусить творити свою пресу, як вільну трибуну української думки і як чинник, що організує і регулює суспільне життя української еміграції. Журналістичні робітники потребують солідної фахової підготовки на широкім полі їх діяльності, вони мусять розуміти не тільки техніку журналістичної справи, не тільки суспільну роль преси і її етичні основи, але тако-ж фахово, на наукових підставах, розбиратись в складних комплексах суспільно-політичного життя і своїми публіцистичними працями допомагати в цих комплексах розбиратись емігрантській масі і давати їй дороговкази.

Наша еміграція є поважним національно-політичним фактором. Вона по-за межами українських земель є репрезентантом поневоленого українського народу перед чужим світом. Кожний свідомий український емігрант в тім чужім оточенні, в яким живе і працює — репрезентує Україну і українській нарід. Ця репрезентація мусить бути гідна великих виз-

вольних завдань українського народу, вона має бути скрізь, по всіх країнах і кутках, де перебувають наші емігранти, очолювана освіченими людьми, до цієї ролі добре, фахово, підготовленими. Репрезентація українського народу перед чужинцями, пропагування серед чужинців українських державних змагань вимагає солідного знання, опертого на фаховій освіті з царини суспільно-політичних наук і українознавства. Не можна успішно вести українську політичну чи культурну пропаганду серед чужинців не знаючи докладно своєї історії, літератури, національної культури, визвольної боротьби й історії української суспільно-політичної думки, української економіки і господарських умов життя свого народу. Національно-освічений український емігрант є тим безпосереднім джерелом, з якого чужинці, серед котрих українці живуть, можуть довідатися правду про Україну, про культуру українського народу і його боротьбу за свою державність. Не можна тако-ж серед чужинців, особливо серед їх культурних суспільно-політичних кругів, гітно Україну репрезентувати і успішно вести українську пропаганду не розуміючи докладно проблем світової політики; політичних, господарських і культурних взаємовідносин поодиноких держав; сучасних ідеологічних напрямків і форм в політичному, культурному, соціальному і економічному житті народів та розвитку тих напрямків і форм в історичному процесі. Національну пропаганду серед чужинців, навіть і в тих малих осередках, не можна обмежувати лише усною формою. Треба, щоби чільні місцеві діячі, опанувавши журналістичну справу, навязували контакт з місцевою чужоземною пресою та своїми інформаційно-пропагандійними українськими матеріалами уміли проникати на її сторінки. Пропаганди серед чужинців Україна найбільше потребує. Достойна репрезентація нашою еміграцією українського народу перед чужим світом і уміле ведення пропаганди української справи серед чужинців є не менш важливим ділом, як і творення організованих українських суспільно-національних сил за кордоном. Пропаганда і творення сил — це головні завдання нашої еміграції.

Виходячи з цих двох політично-національних завдань усієї української еміграції, розкиданої по європейських країнах і в країнах американського континенту та в Азії, треба розпочати фахову підготовку провідних кадрів, від верхів аж до низових місцевих керівників. Кождий еміграційний керівник, з огляду на повищі завдання, мусить бути в своїм осередку і політичним провідником, і культурно-громадським діячем, і журналістичним робітником. В умовах еміграційної діяльності ці три функції нерозривно зв'язані. Вища політична та національна освіта для провідних сил еміграції є необхідною передумовою. Осягнення цієї освіти уможливорює новоутворена Українська Висока Школа Політичних Наук. Завдяки позаочній методі навчання студіювати націй школі не перешкоджають ні державні кордони ні тисяча кілометрів простори, ні моря ні океани. За пропаганду фахової політичної та національної освіти серед української еміграції мусять взятися всі еміграційні осередки і всіх напрямків. З цього буде для української справи тільки користь. Для улегнення справи з боку матеріальних можливостей на придбання такої освіти необхідно по місцевих осередках організувати справу позичок, допомог або стипендій для тих, хто не знає власних засобів на студії.

Р.

3 ПРЕСОВОГО ПОТАТНИКА

Становище в совітах остільки стало серйозним, що європейські газети майже щодня публікують різні відомості, що торкаються того становища. Тому звістки про хворобу червоного диктатора Сталіна, про зміни в складі керівної головки совітської держави, про становище на Україні подаються більше детально, ніж раніше.

Наведемо де-кільки звісток, що їх подає поінформована газета «Le Matin» з 28. 9. 1936 р. :

«Знеприхованою первовістю, яка викриває справжнє занепокоєння, совітські чинники спростовують взагалі всякі звістки про хворобу Сталіна. Але внутрішнє політичне життя СРСР щодня дає доказ тим тяжким клопотам, які впали на голову совітським керівникам з приводу поганого стану здоров'я диктатора. Головна Управа кліматичних станцій, наприклад, дала наказ про негайну евакуацію одної з малих санаторій Пятигорська, де лікуються повітрям. Ця санаторія резервується для найбільших достойників режиму, яких все ж таки було негайно виселено. Яка ж така важлива персона має туди прибути?»

З другого боку член Політбюро партії України Павло Постишев, довірена особа Сталіна і його особистий відпоручник в Києві, поспішно виїхав на Кавказ. Протипо своїм звичкам він не проводить свої вакації в Криму, в бувшому палаці царському, який одведено до розпорядимости центрального комітету українських комуністів.

У високих сферах думають, що ця поїздка викликана необхідністю для диктатора прийняти далекойдучі рішення що — торкається України.

Нарешті президія ЦК СРСР зібралася 17 вересня для намічення плану праць наступного пленума комітету. Протипо звичаям, це зібрання не було публичним, а рішення, що там були прийняті, були опубліковані лише частинно. Поміж членами ЦК'а приписують це порушення звичаїв необхідністю заховати в таємниці певні рішення надзвичайної важливости. А саме ходило про затвердження плану адміністративних переміщень у випадку, як нездібність до керування Сталіна буде довготривалою або стане перманентною, так, як було і при хворобі Леніна. Ніби має бути сформована директорія, члени якої залишать ті пости, які досі займали. У цьому випадку таємне зібрання призначило тих осіб, які заступлять майбутніх директорів на чолі тих установ, якими керують вони зараз.

Що-ж до становища на самій Україні, то то ж газета дає такі відомості, які правда вже частинно появилися в українській пресі:

«Вражіння, яке сталося в цілому світі після процесу і розстрілів 16-ти, примусило Кремль серйозно обмірковувати становище. Аби неприхильне до Кремля вражіння не збільшилося, Москва за допомогою активної пропаганди наказаної органам, філіям та приналежним до III-го Інтернаціоналу, вирішила відкласти інші процеси вже приготовані. Але вже Москві здається, що в совітській опінії наступив достатній поворот, і в Москві вважають, що

обурення при звістці про засудження і про розстріл 16-ти починає вже забуватися. Тому, за кілька часу, той самий найвищий військовий суд, що засудив Зінов'єва та Каменева і їх прихильників, буде розглядати справу Юрка Коцюбинського, що його заарештовано було в серпні. Обвинувачений, син відомого українського письменника, є найстаршим большевиком України. Він командував червоною міліцією у 1918 році, за часів німецької окупації, потім він підписував мирний договір в Ризі і був призначений повноважним міністром у Відні та у Варшаві. В момент його арешту він займав пост заступника голови ради народніх комісарів України. Разом з тим віддано під суд і шість високих урядовців совітських, яких так само обвинувачено у приготуванні повстання проти Сталіна.

Отже, ризикуючи викликати поновно заворушення в світовій opinіi, Сталін примушений розпочати цілу серію процесів-монстр. А це ще раз доводить, що внутрішня політична ситуація в країні «побідного соціалізму» є цілковито безнадійною».

Відомості ці доводять, що газета добре поінформована у внутрішній ситуації на Україні та взагалі у справах совітського «раю».

* * *

Що-до вартости і значіння франко-совітського пакту, то багато держав навіть заприязнених з Францією справедливо вважають його не опорою миру, а навпаки можливою причиною до війни.

«Le Figaro» з 25 . 9. 1936 дає статтю Жерара Бутельо, який пише, що

«сьогодні англійські міністри прекрасно знають, що, коли російсько-німецький конфлікт предстане в той спосіб, що Франція, згідно з своїми зобов'язаннями, буде примушена прийти на поміч Москві, — то реагування англійського народу буде таким, що англійський уряд, навіть коли б він того бажав, не матиме підтримки в Парламенті, аби прийти на допомогу Франції, хіба що на берегах Ляманша ситуація стане дуже небезпечною для Англії. Лондон буде все робити, щоби забезпечити собі строгий нейтралітет. Тут питання opinіi і рішення. Форейн Офіс чекає, що скоро Німеччина затребує офіційно аналізу совітського пакту перед тим, як брати участь у локарнській конфереції. І треба мати на увазі і те, що коли прийде момент, англійський уряд, розібравши це питання, представить певні застереження Франції, що-до змін та уточнень тих випадків, коли англійська гарантія може бути прикладеною в життя».

Це англійське застереження виявилось вже в промові Ідена в Женеві проте, що Локарно мусить торкатися лише західніх держав. Із цього видно, що позиції англійського уряду на міжнародньому ґрунті не йдуть по лінії совітського проекту «замирення».

ПРОТЕСТ ПРЕДСТАВНИКІВ ПОНЕВОЛЕНИХ НАРОДІВ В ЖЕНЕВІ

Представники п'яти поневолених совітським урядом народів подали 25 вересня 1936 року п. Сааведра Ламас, голові 17-ої асамблеї Ліги Націй меморандум, зміст якого передаємо тут з наведенням де-яких уривків.

Цей меморандум починається так:

«У хвилию, коли видатні державні мужі вживають найенергійніших зусиль, щоб забезпечити мир та розрішити важніші проблеми, які розділюють народи, ми вважаємо нашим обов'язком звернути увагу Вашої Ексцеленції на той факт, що жадна з тих проблем не може бути розрішеною на Сході Європи аж доти, доки не приймуть на увагу існування інтересів наших народів. На цей час, ці народи окупаційною владою одсунені від міжнародньої активності, але їхнє тверде рішення здобути свою свободу та їхній упертий спротив против насильника доводять, що ці народи схоронили всю їхню енергію і що вони спроможуться досягти визнання цілим світом їхньої волі до незалежності й справедливості».

Підписані представники хотіли б вірити, що Ліга Націй, стремлячи до усталення миру, ставить собі метою тако-ж і панування справедливості поміж народами. Але вони констатують, — і про це дають докази, що прийняття СССР до складу Ліги Націй є явним протиріччям її власним принципам, — що Москва нічого не зробила з 1934 року для полегшення становища поневолених народів, стан яких навпаки ще погіршився. Життя на територіях цих народів абсолютно не нормальне і не можна скопстатувати жадного натяку на покращання. Пригадати варто хоч би останній процес у Москві над 16 людьми, які були колись сильними, сьогодні засудженими на смерть. За їхнім рострілом послідували арешти й висилки масові з України, Кавказу, Туркестану. Москва хоче утворити вражіння, під претекстом ніби вона переслідує «троцькистів», що вона бореться з опозицією на всьому терені СССР і буде карати ножий спротив проти неї всіма способами. Режим тримається лише терором. А одначе повстання та змови продовжуються, головним чином на Україні, направлені проти Сталіна, який, щоби втихомирити трохи Лігу Націй, опублікував проєкт нової конституції ніби самої найдемократи чнішої у світі, але яка дійсності приділяє керовництво і панування одній комуністичній партії.

Республіки Союзу окуповані військовою силою знаходяться цілковито під владою Москви; вони позбавлені навіть основ їхнього існування. Кавказ, Туркестан та Україна знаходяться в становищі звичайних московських колоній.

Підтримуючи непорушність СССР, який сіє соціяльні перевороти та цивільну війну в цілому світі, чужі держави скріплюють ті окови, які тяжуть над країнами окупованими Москвою. Підписані хотіли б думати, що Ліга Націй, розбіраючи проблему реформи Пакту Ліги Націй, прийме принцип, що вона «не мусить бути жандармом водночас і незалежності певних народів і гарантом поневолення інших». Заявляючи, що їх народи продовжують боротьбу за незалежність, вони сподіваються, що «Ліга Націй зуміє з повною силою підтримати принцип незалежності народів і дасть всю свою підтримку країнам, які боряться героїчно за свою волю».

Підписано було цей меморандум такими особами:

Від Азербейджану: п. Мір-Якуб, заступник Голови Азербейджанської Делегації.

Від Північного Кавказу: п. Тусултаном Шахманом, бувшим членом Уряду Північного Кавказу.

Від Грузії: п. А. Чхенкелі, бувшим повноваженим міністром Грузії у Франції.

Від Туркестану: п. Чокай-Оглу, делегатом Національного Союзу Туркестану.

Від України: п. проф. О. Шульгиним, бувшим представником УНР при Лізі Націй.

З МІЖНАРОДНЬОГО ЖИТТЯ

— Три події.

Одбулася чергова сесія Ліги Націй. Денний порядок її складався з великого числа справ, головним чином дрібних, або з таких великих, що ними вже вони перестали бути, бо пішли в непам'ять, як наприклад порушення Германією Версальського та Локарнського договорів. Тому з цією сесією європейська опінія не зв'язувала жадних надій, не чекала від неї якихось добрих чи лихих несподіванок, тощо. А в тому, як раз на цій сесії сталися дві події характеру, як тепер люблять говорити, сенсаційного, бо вони, так мовити, як рефлектори, на хвилю освітили те, що по-тай робиться в дипломатичних канцеляріях Європи. Першу з тих сенсацій принесла з собою справа етіопська, другу дав англійський міністр закордонних справ у своїй промові.

Справи Етіопії не було зовсім на денному порядку Ліги. Цілий світ, а з ним і женевська інституція вважали, що доля Етіопії вже припечатана. Столицю взято, більшість території окуповано, війсьکو розпоршено, сам негус — на еміграції. Сталося так, що-права, ніби то проти волі Ліги, але, мовляв, факт є фактом, і з тим треба числитися. А то тим більше, що Італія Лізі потрібна, як впливовий її член а ще більше потрібна вона, в Європі, як Локарнська держава, що без неї ота колективна безпечність ніяк, навіть, формально не може бути встановлена. Італія ж свою участь у Лізі та в Локарнській конференції обумовила тим, що Етіопію таки буде викинуто з Ліги Націй. Треба було це якось зробити.

Секретарь Ліги знайшов був шлях до того, шлях дуже простий й чисто процедурний, що не потребував якихось дискусій на загальних зборах. Перевести справу, на його думку, мала мандатна комісія, яка з огляду на те, що етіопський негус перебував не на батьківщині, а на еміграції, мала опротестувати його право висилати делегацію для участі в працях Ліги Націй, а тим і фактично поховати цілу справу раз назавжди. План цей задовольняв Мусоліні, за ним стояла Франція, на нього ненавчеш-то годилася й Англія, а проте він цілковито завалився. По-перше, як не вгворювали малі держави, щоб вони взяли на себе виконання того похорону, вони ухилилися від того. А коли ж зрештою комісію таки було складено, то вона після довгої дискусії, прийшли до висновку, що Етіопія своїх прав не втратила й делегація її мусить бути припущена до участі в засіданнях Ліги Націй. До такого рішення комісії пристали й загальні збори великою більшістю голосів присутніх членів, пристала й Франція з Англією, бо нічого іншого вони зробити не могли.

Таким чином сталося так, що в Лізі Націй голий принцип права переміг над різного роду практичними комбінаціями й дипломатичними хитруваннями. Хто до того спричинився? По-перше це були малі держави, які і раніше, аналогуючи себе з Етіопією, стояли за її права, в по-друге це був тов. Літвинов, який в голос тої аналогії для своєї держави не робив, але її робили за нього другі. Виступ тов. Літвинова викликав серед женевської опінії великий розгомін. У пресі вказують і на причини того виступу. Світський міністр, мовляв, побоюювався того, що по аналогії з Італією, в Лізі визнають і ген. Франко, як тільки той візьме Мадрид і вижене сучасну іспанську владу. Непокоївся він ніби то й тим, що те саме може свого часу статися із совітською владою, і хотів, аби не було утворено тому в Лізі прецедента. Це, так мовити, стратегічно-ідеологічні причини. Дипломатичною ж метою його виступу начеш-то було — помститися на Франції за те, що й досі її генеральний штаб не нав'язав таких тісних взаємин з штабом совітським, як то їх хотіла й хоче зараз мати Москва. Тому, мовляв, і голосував він за Етіопію, аби перешкодити Італії взяти участь у Локарнській конференції і тим цю конференцію, на яку совіти не припущені та про яку так клопочуться Франція та Англія, засаботувати чи впрост завалити.

Чи досяг тов. Літвинов своєї мети? До певної міри досяг, але не знати, чи не вийде це на некористь совітам. Французькій дипломатії, яка за всяку ціну хотіла на Локарнській конференції мати контрагентом і Італію, він таки пошкодив, бо можна думати, що Мусоліні не вишле до Лондону своїх представників. Але від того зазначена вже й на сьогодні ізоляція совітів у Європі не може не побільшитися, бо як подають у пресі, вже й зараз голова французької влади знеохочений «монархичними тенденціями совітського вождя тов. Сталіна». Збільшується тим, що правда, й ізоляція Італії, але хто знає, чи до тої ізоляції не приклала вже своїх рук могутня англійська дипломатія, що й її шляхи хтів ніби то перетяти своїм виступом тов. Літвинов. Бож англійський міністр закордонних справ вже на тому самому засіданню Ліги Націй у промові своїй заговорив про Локарнську конференцію, як про чисто місцеву, регіональну, тоб-то про таку, в якій не має місця не лише совітам, але й Італії. Одно слово, зовнішній успіх тов. Літвинова в Лізі на широкому тлі європейських взаємин начеб-то перетворюється в його дипломатичну поразку.

Другою подією в Женеві згадана вище промова англійського міністра закордонних справ. Власне не ціла вона, а лише та частина її, де він говорив про ревізію мирових договорів. По-перше за цілий час існування Ліги, англійський міністр в голос висловився, що ревізія договорів — річ нормальна і неминуча, бо людське життя не стоїть на місці, а йде наперед; що Ліга Націй мусить бути від договорів обв'язана, бо не все, що в них стоїть, справедливе, бо Ліга не завжди може на їх сторожі стояти. Ліга, мовляв, може боронити й матиме силу боронити Європу од воєнної небезпеки лише тоді, коли інтереси всіх європейських націй будуть у справедливий спосіб вирішені й забезпечені. Лише тоді настане стабілізація взаємин і колективна безпечність лише тоді й Ліга буде тим, чим вона в ідеї своїй має бути. Досі того немає, а для того, щоб це сталося, необхідна ревізія того, що встановлено договорами.

Як практично прийти до того, міністр це вказав, та мабуть це й не входило в його наміри, бо в Женеві на засіданнях виголошуються лише принципи чи рішення, а ціла практична дипломатична праця ведеться й зараз так, як вона велася й колись, тоб-то шляхом пересправ між заінтересованими державами. Так треба ставитися й до виступу представник британської влади. Його промова означила собою початок нової лінії англійської політики в Європі. Велика Британія бере на себе, ініціативу перегляду цілого європейського міжнародного становища. Мабуть таки зроблена ще не лише з причини чисто ідеологічної, але на сьогодні ту ініціативу всі «покривджені та пригнічені» можуть її лише вітати.

Третя подія сталася не в Женеві, а в Парижі. Це — девальвація франка. Справа економістів — встановити їй внутрішню економічну ціну, діло французів — так чи інакше використати її. Нам, чужинцям, важливо в ній те, що ця валютна реформа переводиться за згодою Америки та Англії, що до неї пристала вже й Бельгія, пристануть може інші члени так званого золотого блоку. Вона може мати велике значіння для економічної стабілізації Європи, але цікаво в ній те, що вона являється, принаймні в Європі, начеб-то економічною стороною того самого регіонального політичного наближення, що його мало б встановити згадана вище Локарнська конференція, і що прологом своїм мала вже взаємні візити директорів національних банків — Франції, Англії та Германії. Може як раз цим можна пояснити і той факт, що ті самі совіти, які в Женеві ніби то саботують Локарнську конференцію, майже одночасно зробили вже й спробу засаботувати й нову валютну згоду, викинувши в Америці на ринок мільон фунтів стерлінгів, аби знизити курс англійської валюти. Спроба ця їм не пощастила американський скарб купив сам отой мільйон і має намір купувати фунт стерлінгів і далі, скільки б його не кинули на біржу. Совітам, явна річ, боротися з Америкою годі. Але можна думати, що ця їх фінансова диверсія дасться в знаки не лише на фінансовому а й на дипломатичному полі. Бо ж за наших днів усе те дуже тісно зв'язане одне з одним.

Observer.

З П Р Е С И

«Соціал-демократ» в своєму останньому випуску в статті «Чергове завдання» формулює сучасну лінію української політики:

«З погляду загально-національного напрямна лінія української політики мусить бути тільки одна: коли б прийшло до імперіалістичної боротьби чужих сил на територіях України, українці повинні стати в оборону інтересів свого народу проти небезпеки поневолення України з боку старих гнобителів і нових претендентів на українські землі».

Не думаємо, щоб органу групи п. Мазепи пощастило в цій формульовці знайти вдале визначення напрямної лінії української політики. В ній, невідомо через що, бракує гасла відбудови самостійної української держави, яке заступлено туманною фразою про оборону інтересів свого народу. Натомість є там згадка про імперіалізм, з яким українці мають стати до боротьби. Дopusкаємо, що йде тут просто про не цілком щасливу і вдалу формульовку. Бо думаємо, що для всіх нас є ясным, що наша лінія в майбутніх рішачючих подіях може бути лише одна: боротьба за с в о ї національно-державні інтереси, за відбудову с в о є ї держави, а не боротьба во ім'я чужих гасел і чужих інтересів.

* * *

«Известия» в одній з своїх численних статей, присвячених нюрнберзькому конгресу і виступам на ньому Гітлера та інших провідників сучасної Німеччини зазначають з обуренням:

«лише хвороблива фантазія таких людей, як Гітлер, могла породити безглузді і дикі думки про захоплення Сибіру та Уралу».

Не менше обурення виявляють паризькі «Последніе Новості», які тепер остаточно стали органом опозиції його величності Сталіна. Вони в своєму переялюкові перед Гітлером вже встигли зангажувати для оборони України і Урала проти їх захоплення Гітлером навіть Малу Антанту. В ч. 260 газета П. Мілюкова пише:

«Мала Антанта, не зважаючи на загрози Гітлера зовсім не має нахилу погодитися на залишення Німеччині свободи чину що-до України і Уралу».

Найбільш пікантним в тому обуренню, яким переймаються редакції російських газет од Москви до Парижу є те, що зовсім не є доведеним, що Гітлер справді щось говорив про наміри Німеччини захопити Україну, Урал і Сибір. Є дуже правдоподібним, що та версія промови його, що викликала такий рух серед росіян, належить хворобливій фантазії тільки не Гітлера, а ко-

гось иншого. Принаймні ряд справоздань про цю промову Гітлера і про його згадку про Україну, Урал і Сибір, які ми читали в органах, точність рефератів яких не викликає сумнівів, зовсім не дають підстав до тих висновків, які роблять редакції «Известий» і «Последніх Новостей».

* * *

«Le Matin», уважно слідкуючи за становищем на Україні, подає з Букаресшта з 27 вересня с. р. звістки, що з'явилися в румунських часописах:

«Совітська поліція вживала артилерії, щоби подолати спротив селян в районі Дністра, які одмовлялися здавати владам зібраний хліб. Спротив був надзвичайно сильний в селах німецьких колоністів, що поселилися на березі Дністра ще за часів Катерини другої. Нараховують кілька сот забитих. Одних селян виселили до Сибіру, другі ж вважали за краще спалити своє збіжжя, аніж здати його совітським урядовцям».

До Українського Громадянства

У неділю 18 жовтня ц. р. в м. Перемишлі відбудеться урочисте посвячення новозбудованої бурси ім. С. Петлюри для дітей емігрантів. Комітет будови бурси вважає цю подію загально емігрантським святом, бо, будуючи цей дім і вибираючи на патрона світлу постать б. п. Головного Отамана, творимо скромний, але живий і тривалий пам'ятник. У 10 річницю смерті Вождя Українського Народу українська еміграція повинна відсвяткувати цю пам'ятну річницю не тільки академіями та відчитами, але повинна насамперед дати доказ жертвенности й пошани і тим самим спричинитися до закінчення живого пам'ятника.

Бурса ім. С. Петлюри — це є майже одинокий пам'ятник, збудований виключно жертвенністю українського громадянства, а зокрема української політичної еміграції. З повною щирістю треба підкреслити, що ті, хто розумів значіння й потребу цього живого пам'ятника, де б виховалося молоде поліщя, що продовжувало б працю за здійснення заповіту Вождя українського народу, поспішили надіслати свої пожертви й цим виконали свій національно-громадський обов'язок супроти Батьківщини.

Але, на жаль, велика частина еміграції ще лишилася байдужою до всіх закликів і відозв і не надіслала своєї посильної жертви на будову цього живого пам'ятника. Можливо, що одні не знали, куди вислати, можливо, що де-які й знали, але не хотіли, але факт є, що не надіслали своєї жертви, а тому й у пропам'ятній книзі жертводавців, що залишиться й зберігатиметься як історичний документ, багато бракуватиме прізвищ поважних громадян, що повинні були б надіслати свою жертву, але не надіслали. Згадуючи про байдужість тієї частини громадянства, що нічим не причинилася до будови живого пам'ятника, водночас не можна не згадати про тих скромних, але повних посвяти жертводавців, що від початку до кінця допомагали в будові бурси.

Повідомляючи про посвячення бурси ім. С. Петлюри, Комітет звертається з гарячим проханням до українського громадянства, а зокрема до української політичної еміграції в Польщі, вшанувати цей день і виявити пошану до Патрона цієї бурси б. п. Симона Петлюри, надсилаючи привіти й крижму для хрищеніка-бурси ім. С. Петлюри. Привіти й жертви проситься надіслати на адресу: Przemyśl, Rynek 14. P. Szkurat (на захопку).

Комітет.

ХРОНІКА

З життя укр. еміграції

У Франції

— Похорон Бориса Лазаревського. В понеділок 28 вересня с.р. під Парижем на кладовищі Тіе поховано було тіло Бориса Лазаревського, знаного українського письменника і співробітника «Тризуба». Ховав його протоієрей Іл. Бриндзан, настоятель української православної парафії у Франції. Було дуже багато присутніх на цьому похороні. В наступному числі «Тризуба» подано буде детальний перебіг похорон.

— З життя Т-ва б. Вояків Армії УНР. — Філія в Крезо. В неділю 20 вересня одвідав Філію Т-ва в Крезо сотн. Казімірчук, заступник Голови Т-ва. Місцеві члени Т-ва зібралися, разом з деякими громадянами, та заслухали інформаційний доклад сотн. А. Казімірчука. По докладі в ширій бесіді обмінювалися вони з гостем своїми думками та поглядами щодо налагодження більш нормального життя в Крезо.

— Громада в Греноблі та Філія Т-ва. В неділю 27 вересня одвідав Громаду і Філію Т-ва в Греноблі п. М. Ковальський, член Генеральної Ради та генеральний Секретарь Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції. Місцеві громадяне разом з членами філії зібралися вислухати доповіді гостя. Доповідь складалася з двох частин: загальної — про міжнародню ситуацію і становище в ній української проблеми, — та інформаційної про життя й діяльність центральних українських організацій у Франції.

По доповіді був обмін думок, а за тим спільна громадська вечеря. Побут гостя з Парижа викликав живий інтерес у місцевих наших емігрантів, які, з присушою українською гостинністю, приймали його. Бажаю було б, щоби такий контакт живий мав місце частіше, бо інформація наших людей на місцях, висвітлення правдивого життя і його потреб є одним і головних факторів нормального життя організацій.

У В А Г А

УКРАЇНСЬКІ КАЛЕНДАРІ на 1937-й РІК.

« Дніпро »	франк. 6.50
« Український Інвалід »	6.50
« Батьківщина »	6.50
« Золотий Колос »	6.50
« Сільський господар »	6.50
« Приятель народу »	5.—

Постійно маємо великий вибір книжок, партитур, портретів, образів, гравюр, листівок, Укр. Національних відзнак. На бажання висилаємо цінники: Пишіть по адресі:

La Bibliotheque Ukrainienne, pour A. Sopilnyk. Poste restante. Montargis (Loiret).

Портрет Симона Петлюри

дереворит проф. В. Масютіна

видання Комітету для вшанування X річниці смерті Симона Петлюри.

Набувати а) в Редакції «Тризуба»—42, rue Denfert-Rochereau, Paris 5.
б) в Українській Бібліотеці ім. С. Петлюри в Парижі — 41, rue de
La Tour d'Auvergne, Paris 9. Ціна 18 фр. (без пересилки).

Філятелисти

Хто з П. П. збирачів марок хотів би передплачувати український
ілюстрований журнал

«Філятелист»

та провадити виміну марок, зволить прислати зголошення на адресу:
«Filatelist», Zaleszczyki, ul. Szaskiewcza 16. Polska - Poland.

При зголошенні долучити поштову марку. Проспекти даром.

КОМІТЕТ БУДОВИ УКРАЇНСЬКОГО ДОМУ В ВОРОБЛИКАХ (ГАЛИЧИНА).

звертається до всіх українців із проханням допомоги Український Дім
вибудувати. Ласкаві пожертви Комітет просить направляти на адресу:
Kruzok «Silskyj Hospodar», Woroblyk Korol., p. W r o b l y k S z l a c h e s -
k i , Poland, Europe.

Редакція і адміністрація : 42, rue Denfert-Rochereau, Paris V

Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris

Реда уе -- Комітет.

Адміністратор: Іл. Косенко

Le Gérant : M-me Perdrizet.